

Datum:

Diarienummer:

Socialförvaltningen**Tjänsteskrivelse till socialnämnden**

2022-05-17

SCN-2022-00355

Handläggare:

Sofia Venemalm, Helene Löwgren

Socialnämndens arbete och organisering mot prostitution och människohandel

Förslag till beslut

Socialnämnden beslutar

1. **att** uppdra till förvaltningen att fortsätta utveckla arbetet mot prostitution och människohandel i enlighet med föredragningen
2. **att** uppdra till förvaltningen att återkomma till nämnden och redovisa vidtagna åtgärder.

Ärendet

Socialförvaltningen har fått i uppdrag att redogöra för nämndens ansvar, arbete och organisation av arbetet mot prostitution och människohandel. I uppdraget ingår att redogöra för aktuell lagstiftning inom området, nationella riktlinjer och ambitioner inom området, genomlysna socialnämndens juridiska ansvar för målgrupperna, redovisa hur arbetet bedrivs och är organiserat samt ge förslag på hur arbetet kan utvecklas och ansvarsfördelningen klargöras.

Beredning

Ärendet har beretts av enheten för strategiskt stöd.

Föredragning

Bakgrund

De som utsätts för prostitution och människohandel är vanligen kvinnor och flickor. I Sverige betraktas prostitution liksom människohandel för sexuella ändamål som en

del av mäns våld mot kvinnor. Att förebygga och bekämpa människohandel, inklusive efterfrågan på köp av sexuella tjänster, är en prioriterad fråga för regeringen.

Regeringen har i skrivelsen Makt, mål och myndighet – en feministisk politik för en jämställd framtid (skr. 2016/17:10) presenterat en nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. I skrivelsen har regeringen beskrivit sin avsikt att under mandatperioden fortsätta att utveckla insatserna inom delmålsområdet mäns våld mot kvinnor ska upphöra, där prostitution och människohandel ingår.

Regeringens handlingsplan mot prostitution och människohandel är en del i regeringens bredare arbete för att förebygga och motverka mäns våld mot kvinnor. Syftet med handlingsplanen är att förebygga och motverka prostitution och människohandel för alla ändamål samt att bidra till ett bättre skydd och stöd för personer som är utsatta för människohandel.

Mål 5 för Agenda 2030 är att uppnå jämställdhet och alla kvinnors och flickors egenmakt. Där ingår att avskaffa alla former av våld mot alla kvinnor och flickor i det offentliga och privata rummet, inklusive människohandel och sexuellt utnyttjande.

Jämställdhetsmyndigheten ansvarar sedan den 1 januari 2018 för samordningen av Sveriges arbete mot prostitution och människohandel. Som ett led i detta arbete har myndigheten publicerat en manual som ger stöd och praktisk vägledning till yrkesverksamma som kan komma i kontakt med personer som utsatts för människohandel och tydliggör vilket ansvar olika myndigheter har.

Jämställdhetsmyndigheten ansvarar vidare för Nationellt Metodstödsteam mot prostitution och människohandel (NMT) i syfte att stärka arbetet mot prostitution och människohandel i hela landet samt att utveckla och effektivisera samverkan i arbetet mot människohandel.

Inom området prostitution och människohandel ansvarar Socialstyrelsen för att ge stöd till berörda yrkesgrupper i deras arbete med att upptäcka, erbjuda stöd och skydd till personer som befinner sig i prostitution och människohandel.

Länsstyrelserna har i uppdrag att stödja samordningen i länet av insatser som syftar till att motverka prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Länsstyrelserna ska i arbetet särskilt prioritera insatser för att motverka efterfrågan på köp av sexuella tjänster.

Länsstyrelsen i Stockholms län har i uppdrag att stärka samverkan och samordningen mellan aktörer som möter målgruppen utsatta EU/EES-medborgare.

Nuläge

På uppdrag av Jämställdhetsmyndigheten har Göteborgs universitet genomfört en omfattningskartläggning som visar att prostitution och människohandel har ökat och redan utsatta grupper (utländska kvinnor, barn och unga, hbtqi-personer med flera) har blivit än mer utsatta.

Risken att barn och unga utsätts för prostitution och människohandel har ökat inte bara som ett resultat av pandemin, utan framför allt på grund av den teknologiska utvecklingen. Förövare tar kontakt med potentiella offer i en rad nya forum, som dejtingappar och spel för barn.

Det krävs ett långsiktigt och strategiskt arbete för att utveckla de insatser som når de mest utsatta, såsom att erbjuda ett kvalitativt och likvärdigt stöd över hela landet, men framför allt för att kunna arbeta proaktivt och minska efterfrågan, vilket är utgångspunkten för regeringens politik och den nationella strategin mot mäns våld mot kvinnor.

Aktuell lagstiftning

Den svenska bestämmelsen om människohandel följer Palermoprotokollets definition, som antogs av FN:s generalförsamling år 2000. Enligt definitionen är människohandel en handelsåtgärd, till exempel rekrytering eller transport, som vidtas genom otillbörligt medel i syfte att utnyttja den brottsutsatta.

Det är irrelevant ifall den brottsutsatta samtyckt eller inte för om brottet ska rubriceras som människohandel, förutsatt att ett otillbörligt medel har använts. I situationer där en person under 18 år utsatts för människohandel krävs inte att ett otillbörligt medel ska ha använts för att gärningspersonen ska ha gjort sig skyldig till människohandel med barn.

År 2002 trädde lagstiftningen om människohandel för sexuella ändamål i kraft i Sverige. Två år senare utvidgades lagen till att också omfatta människohandel för andra ändamål och människohandel som inte är gränsöverskridande. År 2010 ändrades bestämmelsen om människohandel och bland annat togs det så kallade kontrollrequisitet bort. För att få en fällande dom krävdes tidigare att gärningsmannen också utövade kontroll över den brottsutsatta.

Att utsätta barn för att bevittna våld i nära relationer har tidigare inte varit brottsligt enligt lag. Från den 1 juli 2021 infördes en ny bestämmelse i brottsbalken om det nya brottet barnfridsbrott. Regeringen har beslutat att det ska införas ett särskilt brott för hedersförtryck. Det innebär att det ska bli straffbart att begå vissa brottsliga gärningar för att bevara eller upprätthålla en persons eller en släkts heder. Lagändringarna träder i kraft den 1 juni 2022.

Sverige har anslutit sig till barnkonventionen och har därigenom åtagit sig att garantera rättigheterna enligt konventionen för alla barn och unga i Sverige samt att verka för respekt och främjande av barnets rättigheter internationellt. Från och med den 1 januari 2020 gäller barnkonventionen som lag i Sverige

Sexköpslagen

1999 blev Sverige det första landet i världen att förbjuda köp av sexuell tjänst utan att kriminalisera de personer som säljer sex. Lagen har utformats utifrån att det som möjliggör prostitution är efterfrågan snarare än utbudet.

Den nya sexualbrottslagstiftningen som trädde i kraft 2018 ska möjliggöra ökat skydd till den som säljer sex. Den som utför en sexuell handling med en person som inte deltar frivilligt kan dömas för sexualbrott. Den förändrade lagstiftningen ska i större utsträckning än tidigare kunna leda till att den som köpt sex döms för våldtäkt, alternativt oaktasam våldtäkt, i stället för köp av sexuell tjänst.

Barn i internationell människohandel och sexuell exploatering

Fri rörlighet inom EU och migrationen i världen bidrar till att socialtjänsten i ökad utsträckning kan komma i kontakt med barn från andra länder som vistas i Sverige och är i behov av myndigheternas skydd och stöd. En del av dessa barn är offer för

människohandel eller exploatering. De kan till exempel utnyttjas sexuellt, i tiggeri, i kriminalitet eller i hushållsarbete. Barnen kan också vara medföljande till föräldrar som kan vara offer eller förövare.

Socialtjänsten har en viktig roll när det gäller att stödja och skydda barn som är offer eller möjliga offer för människohandel eller exploatering. Kommunens yttersta ansvar för stöd och hjälp gäller för alla barn och unga, oavsett om de har rätt att befinna sig i Sverige och hur länge de har vistats i Sverige. Precis som när det gäller andra barn ska socialnämnden utan dröjsmål inleda utredning om nämnden får kännedom om något som kan föranleda en åtgärd av nämnden.

Många gånger behöver information utbytas och samarbete initieras med de sociala myndigheterna i barnets hemland. Genom Bryssel II-förordningen och 1996 års Haagkonvention har det skapats ett regelverk och en struktur för informationsöverföring och samarbete mellan myndigheter i olika länder. Där finns också regler om vilket lands myndigheter och domstolar som har rätt att fatta beslut om skydd av barn i internationella situationer samt hur ett barn som vistas i ett land och behöver myndigheternas skydd och stöd kan återföras till det land där barnet har sin hemvist.

Kommunens yttersta ansvar gäller även om barnet vistas utomlands en tid, till exempel i syfte att giftas bort och exploateras sexuellt eller i hushållsarbete. Vilka möjligheter socialtjänsten har att agera beror på omständigheterna i det enskilda fallet och om barnet vistas i ett land som omfattas av Bryssel II-förordningen eller 1996 års Haagkonvention.

Särskilda rättigheter för offer för människohandel

Genom Europarådets konvention om bekämpande av människohandel har de stater, däribland Sverige, som har anslutit sig till konventionen kommit överens om att samarbeta för att förhindra och bekämpa människohandel.

På EU-nivå finns det så kallade människohandelsdirektivet, som har tillkommit för att skapa ett mer sammanhållet synsätt inom EU i kampen mot människohandel. Syftet är att förebygga och lagföra människohandelsbrott och skydda brottsoffrens rättigheter. Konventionen och direktivet är bindande för Sverige som stat, inte för enskilda myndigheter. Socialtjänstens verksamhet styrs av sociallagstiftningen, i första hand socialtjänstlagen. Den svenska lagen behöver emellertid tillämpas på ett sätt som, så långt det är möjligt, överensstämmer med internationell rätt.

Våld mot kvinnor i prostitution

I Sverige betraktas prostitution liksom människohandel för sexuella ändamål som en del av mäns våld mot kvinnor. Sex mot ersättning och sexuell exploatering är ett tydligt könat fenomen, där de som köper sex i Sverige framför allt är män. Forskning visar att personer som säljer sex i hög grad riskerar att utsättas för fysiskt och sexuellt våld. Förövarna av våldet kan vara köpare, hallickar, människohandlare och partners. Det ojämlika förhållandet mellan säljare och köpare av sexuella tjänster bidrar till en ökad risk för att den som säljer sex blir utsatt för våld.

Polismyndighetens ansvar

Polismyndigheten har regeringens uppdrag att vara nationell rapportör i frågor som rör människohandel. I uppdraget ingår att samla in uppgifter om omfattningen

av människohandel och om hur den kan förebyggas och bekämpas samt att årligen redovisa resultaten till regeringen. Människohandel är ett prioriterat område för polisen. Polisens övergripande strategi för att komma åt människohandeln är dels att bekämpa de organiserade nätverk som redan finns i Sverige, dels att arbeta förebyggande så att nya nätverk inte etablerar någon verksamhet i landet.

Polisen har omfattande skyldigheter gentemot personer som utsatts för brott. Dels ska polisen bistå brottsoffret och utreda brottet, dels ska Polismyndigheten förebygga och förhindra framtida brott. Polismyndigheten tar emot tips och anmälningar om brott samt upprättar anmälan om brott.

Polismyndighetens organisation mot människohandel bedrivs främst på regional nivå. Nationella operativa avdelningen (NOA) ska rikta och leda polisverksamheten nationellt och internationellt, samt stödja polisregionerna i arbetet med människohandel.

Socialtjänstens ansvar och skyldigheter

Kommunerna ska enligt socialtjänstlagen verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd, skydd och hjälp. Socialtjänsten har ett ansvar för att barn som utsatts för brott, och barnets närstående, får det stöd och skydd som de behöver. Socialtjänsten ska särskilt beakta att även barn som bevittnat våld kan vara i behov av stöd och skydd. Vidare ska socialtjänsten särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd, skydd och hjälp för att förändra sin situation.

Sedan 1 augusti 2021 finns det en bestämmelse i socialtjänstlagen som innebär att socialnämnden ska verka för att personer som utsätter eller har utsatt närstående för våld eller andra övergrepp ska ändra sitt beteende.

Akuta insatser som kan vara aktuella för en person som är utsatt för människohandel och som tillfälligt vistas i kommunen kan bestå av exempelvis skyddat boende i avvaktan på hemresa, bidrag till hemresan och till nödvändigt uppehälle, tolk och någon form av psykologiskt stöd. Personen kan även få hjälp med att kontakta hälso- och sjukvården vid behov.

Inom ramen för socialtjänstens skyldighet att utreda och bedöma vilket behov av stöd och skydd som finns, kan socialtjänsten även behöva undersöka vilka möjligheter till skydd och stöd som finns i hemlandet och hänvisa personen till sådana möjligheter. Inom flera län, däribland Uppsala, finns även s.k. regionskoordinatorer som har särskild kompetens gällande människohandel och som bistår bland annat med stöd till regionala aktörer vid människohandelsärenden och vid återvändandenärenden.

Enligt socialtjänstlagen har den kommun där den enskilde vistas det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp de behöver. Om den enskilde är bosatt i en annan kommun än vistelsekommunen ansvarar bosättningskommunen för stödet. Vistelsekommunens ansvar är då begränsat till akuta situationer. Detsamma gäller för en person som saknar uppehållstillstånd eller uppehållsrätt i Sverige.

Socialtjänsten har ansvar för att hjälpa personer som är offer för människohandel. Polisen utreder brott och samverkar med socialtjänsten om skydd till brottsoffer. Socialtjänsten ska om behov finns, ordna ett boende för personen med relevanta skydds- och stödåtgärder. Om det gäller ett barn ska socialtjänsten särskilt verka för att barnets grundläggande behov och rättigheter tillvaratas.

När socialtjänsten får en anmälan om att ett barn misstänks fara illa ska den genast göra en bedömning av huruvida barnet eller den unge är i behov av omedelbart skydd. Om barnet behöver omhändertas ska det ske genom befintlig lagstiftning och placeras på lämpligt boende. Om ett beslut fattas om att barnet ska återvända till ursprungslandet, faller ansvaret för mera långsiktigt stöd och social inkludering på ursprungslandet. Socialtjänsten ansvarar för att tillhandahålla information om barnet till ursprungslandet för att garantera barnets bästa och ge stöd för att hitta hållbara lösningar.

För att kunna bistå en utsatt person som är offer för prostitution och människohandel krävs ofta flera och sammansatta insatser från socialtjänstens sida. Behovet av insatser kan vara av tillfällig eller långsiktig karaktär. Personer som säljer sex kan vara utsatta för våld. När det gäller personer som är utsatta för våld eller övergrepp i en nära relation har socialtjänsten ett särskilt ansvar, enligt Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 2014:4).

Uppsala kommuns organisering och arbete mot prostitution och människohandel

Socialnämndens arbete för socialt utsatta EU-medborgare i gatumiljö

Kommunstyrelsen beslutade 2016 att uppdra till socialnämnden att ansvara för att driva ett härbärge och en dagverksamhet för EU-medborgare, samt att utveckla den uppsökande verksamheten gentemot EU-medborgare som vistas i Uppsala. EU-medborgare som vistas i Sverige utan uppehållsrätt har inte rätt till bistånd enligt socialtjänstlagen. Socialtjänsten kan bevilja kortvariga stödinsatser. I regel handlar det då om bistånd till mat och enstaka övernattningar i avvaktan på en hemresa. Bakgrunden till kommunstyrelsens beslut om ett härbärge och en dagverksamhet var den ökning som hade skett under några år med EU-medborgare som kom till Sverige för att tigga. Härbärgets är sedan en tid tillbaka avvecklat till förmån för arbetet med socialt utsatta EU-medborgare som riskerar att utsättas eller utsätts för prostitution och människohandel.

Uppsala kommun bedriver ett aktivt samarbete med berörda verksamheter inom och utanför kommunen. Samarbetet har utvecklats till ett regelbundet utbyte mellan verksamheter och personer som arbetar mot målgruppen. I nätverket ingår numera representanter från Polismyndigheten, regionkoordinatorer, socialförvaltningens myndighet, Ungdomsjouren samt medarbetare från civilsamhället.

Uppsökande arbete

Sedan 2017 har Uppsala Ungdomsjour haft en socialarbetare på fältet som arbetar uppsökande bland socialt utsatta EU-medborgare i gatumiljö och deras familjer, med fokus på att stötta barnfamiljer att antingen söka uppehållstillstånd eller vända hem så att barnen ska kunna gå i skola.

Socialförvaltningens uppsökare är en råd- och stödinsats som innebär att erbjuda hjälp till barn och unga som uppsökaren möter. I uppgiften ingår att berätta om lagstiftningen i Sverige och att slussa vidare till olika hjälpinsatser om behov finns. Uppsökaren ska ha fokus på barn som far illa eller som riskerar att fara illa. Det innebär i regel att föra en dialog med föräldrarna om barnens situation och vad svensk lagstiftning säger om skydd och trygghet för barn.

När uppsökaren får kännedom om att ett barn far illa så görs en anmälan till socialförvaltningens mottagning för barn. Handläggarna vid mottagningen gör en utredning och bedömer barnets behov av skydd. Utifrån barnets situation och behov så finns det sedan olika tillvägagångssätt för socialtjänstens handläggare. Uppsökaren arbetar i nära samarbete med polisen och ideella organisationer som möter målgruppen.

I det uppsökande arbetet uppmärksammades flera fall av våldsutsatta unga kvinnor samt allt fler ungdomar under 18 år från Rumänien och Bulgarien som utan föräldrar var i aktivt tiggeri, begick olika typer av brott samt hamnat i prostitution. Detta föranledde att Ungdomsjouren fick ett förstärkt uppdrag avseende det uppsökande och förebyggande arbetet mot beskrivna målgrupper.

Nexus och IFO Barn och unga

Nexus är förvaltningens enhet för den som utsätts eller har blivit utsatt för hot eller våld av sin partner eller före detta partner, av släktingar eller annan närstående. Socialsekreterare på Nexus utreder individens behov och fattar biståndsbeslut om lämpliga insatser. Nexus är öppet för alla som tillhör Uppsala Kommun, oavsett könsidentitet, från 18 år och uppåt.

Socialnämndens ansvar för stöd till offer för prostitution, människohandel och sexuell exploatering delas idag mellan Nexus inom Avdelning vuxen och Mottagningsenheten inom Avdelning barn och unga myndighet. Till stöd för arbetet finns regionkoordinatorer mot människohandel och prostitution.

Regionkoordinatorer

Inom flera län, däribland Uppsala, finns regionkoordinatorer som har särskild kompetens gällande prostitution och människohandel och som bistår med stöd till regionala aktörer vid människohandelsärenden och vid återvändandenärenden.

Jämställdhetsmyndigheten samordnar regionkoordinatorernas arbete nationellt och ansvarar för den samverkansstruktur som lägger grunden för arbetet och finansieringen av tjänsterna. Regionkoordinatorernas funktion och arbetsuppgifter regleras i regionala samverkansavtal med tillhörande arbetsbeskrivning. Avtalsparter är förutom Jämställdhetsmyndigheten, samtliga länsstyrelser och de kommuner i vilka respektive regionkoordinator är anställd.

Regionkoordinatorerna har tre huvudsakliga arbetsuppgifter; att bidra till regional och nationell samverkan, att ge metodstöd och utbilda yrkesverksamma och att ge stöd i individärenden. Regionkoordinatorerna ska även vara kontaktpersoner för återvändandeprogrammet. Vid behov ska regionkoordinatorn arbeta uppsökande mot arenor där misstanke om prostitution och människohandel finns. I Uppsala kommun finns två regionkoordinatorer för region Mitt, varav en har sin hemvist på Nexus.

Föreningen Hjälp till behövande

Föreningen Hjälp till behövande bedrev tidigare härbäret för socialt utsatta EU-medborgare i gatumiljö. Verksamheten utvecklades sedermera till förmån för arbetet gentemot gruppen socialt utsatta EU-medborgare i gatumiljö utsatta för prostitution och människohandel. Verksamheten finansieras med stöd av socialnämnden. Föreningen bedriver en uppsökande verksamhet för att möta personer som är utsatta för prostitution och människohandel. Vid kännedom om personer utsatta för människohandel och/eller prostitution ska föreningen lotsa dessa vidare till rätt stöd, skydd och hjälp, så som socialtjänsten och polisen.

Ebbamottagningen

Ebbamottagningens verksamhet är under etablering och bedrivs av Diakonistiftelsen Samariterhemmet med ekonomiskt stöd från bland annat socialnämnden. Ebbamottagningen ska fungera som en specialiserad mottagning för personer som fått ersättning för sexuella tjänster och prostitution, som skadar sig med sex eller utsatts för människohandel för sexuella ändamål, personer som köper sexuella tjänster eller har andra former av tvångsmässigt sexuellt beteende samt anhöriga som berörs av sexhandel.

Bedömning

Prostitution och människohandel är ett relativt nytt arbetsområde för socialtjänsten. Samtidigt uttalar regeringen att prostitution och människohandel för sexuella ändamål är att betrakta som en del av mäns våld mot kvinnor, ett könat fenomen som upprätthålls av det ojämlika förhållandet mellan män och kvinnor. Socialtjänsten har ett långtgående ansvar för personer som är utsatta för våld och/eller övergrepp i en nära relation (SOSFS 2014:4). Forskning visar att personer som säljer sex i hög grad riskerar att utsättas för fysiskt och sexuellt våld.

Utövarna av våldet kan vara köpare, hallickar, människohandlare och partners. Sedan 1 augusti 2021 finns det en bestämmelse i socialtjänstlagen som innebär att socialnämnden ska verka för att personer som utsätter eller har utsatt närstående för våld eller andra övergrepp ska ändra sitt beteende. Då prostitution och människohandel för sexuella ändamål är att betrakta som ett uttryck för mäns våld mot kvinnor torde gruppen sexköpare inbegripas av socialtjänstens ansvar för våldsutövare.

Socialtjänsten har ansvar för att ingripa när det gäller skydd och stöd till barn som vistas i kommunen oavsett om barnet har uppehållsrätt i Sverige eller inte. Om ett barn utsatts för människohandel ska socialtjänsten utan dröjsmål inleda utredning om barnets behov av skydd och hjälp. Barn som är utsatta för människohandel kan också vara utsatta för våld alternativt ha bevittnat våld eller andra övergrepp av närstående.

Rapporter och kartläggningar på området visar att för att kunna bistå en utsatt person som är offer för prostitution och människohandel krävs vanligtvis flera och sammansatta insatser från socialtjänstens sida. Kartläggningar visar också att ett framgångsrikt arbete med att komma till rätta med prostitution och människohandel kräver en kontinuerlig samverkan mellan berörda myndigheter.

Vidare identifieras brister i kunskap och kompetens i frågor som rör området prostitution och människohandel. Det saknas bland annat kunskap och metoder för att upptäcka och stödja personer som har utnyttjats i prostitution och

människohandel. Det är också tydligt att barnperspektivet och stödet till barn och unga behöver stärkas ytterligare.

Inom ramen för socialnämndens arbete mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck ingår ett stärkt arbete mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål.

Socialnämnden ansvarar för flera verksamheter som på olika sätt möter personer, barn, unga och vuxna, som bor här och/eller vistas här tillfälligt. Arbetet bedrivs både inom förvaltningens myndighetsutövning respektive inom förvaltningens råd- och stödverksamhet samt i samverkan med civilsamhället. Förvaltningen samverkar också med andra myndigheter så som exempelvis Polismyndigheten, Länsstyrelsen och Migrationsverket.

Inom Avdelning vuxen har Nexus ansvaret för att arbeta med personer utsatta för prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Mottagningsenheten inom avdelning barn och unga har sedan flera år ett väl inarbetat arbetsätt kring barn som vistas tillfälligt med sina föräldrar i Sverige, samt även med ensamma barn och ungdomar som vistas här utan en förälder. Till stöd och som ett komplement för arbetet i Uppsala finns länsstyrelsernas regionkoordinatorer mot människohandel och prostitution.

Socialförvaltningens uppsökande verksamhet är en råd- och stödinsats med fokus på socialt utsatta EU-medborgare i gatumiljö och deras familjer. Målsättningen är att stötta barnfamiljer att antingen söka uppehållstillstånd eller vända hem så att barnen ska kunna gå i skola. Vid misstanke om att ett barn/ungdom far illa görs en orosanmälan till mottagningsenheten inom avdelning barn och unga.

I samverkan med föreningen Hjälptillbehövande bedrivs ett uppsökande arbete inriktat på socialt utsatta EU-medborgare i gatumiljö som misstänks vara utsatta för prostitution och människohandel.

Diakonistiftelsen Samariterhemmet har tagit initiativ till att driva en mottagning specialiserad på personer utsatta för olika typer av utsatthet kopplat till prostitution och människohandel. Det kan handla om personer som tvingats till prostitution, personer utsatta för människohandel, personer som utsätts för grooming och sexualiserat våld på nätet. Mottagningen ska också vända sig till personer som köper sexuella tjänster.

Nämnden har också genom ekonomiskt stöd i form av föreningsbidrag samt IOP:er samverkan med för området andra viktiga aktörer till exempel: TRIS- Tjejers Rätt i Samhället, MVU- mottagningen mot våld i Uppsala, Uppsala kvinnojour, Kvinnobyrå med flera. Dessa aktörer arbetar inte primärt med stöd till personer utsatta för prostitution och människohandel men kan indirekt genom sitt arbete mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck på olika sätt komma i kontakt med målgrupper som utsätts, riskerar att utsättas och/eller utsätter andra för den typen av våld.

Förvaltningen konstaterar att socialnämnden har ett lagstadgat ansvar för att stödja, skydda och hjälpa barn, unga och vuxna som är utsatta för våld, prostitution och människohandel. Nämnden har också en lagstadgad skyldighet att

verka för att personer som utsätter eller har utsatt närstående för våld eller andra övergrepp ska ändra sitt beteende.

Inom ramen för nämndens uppdrag och ansvar finns flera olika verksamheter som i olika grad riktar sig till personer utsatta för våld, prostitution och människohandel. Nämnden samverkar också med civilsamhälleliga organisationer, främst i det uppsökande arbetet mot socialt utsatta EU-medborgare i gatumiljö. Samarbetet bedöms fungera bra, samtidigt som det genererat ett fåtal ärenden till socialtjänsten. Erfarenheterna av handläggningen av ärenden som rör prostitution och människohandel är begränsad inom socialförvaltningen. Förvaltningens bedömning är att ärendeflödet mellan den uppsökande verksamheten och socialtjänstens myndighet behöver stärkas och utvecklas. Förvaltningen behöver få större kännedom om utsatta personer för att kunna erbjuda stöd, skydd och hjälp i enlighet med lagens intentioner.

Förvaltningen bedömer att kunskapen och kompetensen avseende våld, prostitution och människohandel behöver säkerställas inom förvaltningens berörda verksamheter.

Förvaltningen bedömer att det behövs en uttalad och sammanhållen struktur för hur arbetet ska bedrivas och utvecklas inom ramen för socialnämndens ansvar. Förvaltningen menar att roller och ansvar behöver renodlas, där civilsamhällets uppdrag inte kan ersätta socialtjänstens roll och ansvar.

Arbetet behöver bedrivas utifrån ett långsiktigt och strategiskt perspektiv för att utveckla de insatser som når de mest utsatta, såsom att erbjuda ett kvalitativt och likvärdigt stöd, men framför allt för att kunna arbeta proaktivt och minska efterfrågan av sexuella tjänster. För att uppnå detta bedömer förvaltningen att roller samt ansvarsfördelningen i arbetet mot prostitution och människohandel i Uppsala tydliggörs då arbetet spänner över samtliga avdelningar inom förvaltningen samt innehåller samverkan med andra förvaltningar, myndigheter och civilsamhället.

Ekonomiska konsekvenser

Förslaget ryms inom ramen det ordinarie arbetet och innebär inga ekonomiska konsekvenser för nämnden.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse, daterad den 25 maj 2022.

Socialförvaltningen

Tomas Odin
Direktör